

ТМ	Г. XXX	Бр. 2	Стр. 361 - 363	Ниш	април - јун	2006.
----	--------	-------	----------------	-----	-------------	-------

Приказ дела
Примљено: 13.03.2006.

Саша Радојичић
Филозофски факултет
Ниш

О НАШОЈ ПРОШЛОСТИ, БЛИЖОЈ И ДАЉОЈ*

Педесет и пети број "Петничких свески" садржи 8 радова полазника програма историје у Истраживачкој станици "Петница" под називом "Усмена прошлост", подељених у три категорије: "Мали човек и велика историја", "Забава и слободно време" и "Породична историја". Чланке су написали гимназијалци из Београда, Крушевца, Чачка и Апатина, допуњујући их бројним илустрацијама и факсимилима изворних докумената. Без обзира на њихове године и недостатак научног искуства, похваљујемо евидентно професионалан приступ и максималне напоре у остваривању постављених задатака младих аутора.

Поглавље "Мали човек и велика историја" садржи три рада. У тематски заокруженом и хронолошки сведеном чланку "Дом сирочади Југословенског Црвеног крста у Ужицу од 1933. до 1941. године", Јелена Петаковић приказала је кратак историјат овог дома и услове живота и рада у њему. Рад садржи релевантне податке о броју деце, организацији дома, условима становања, школским и слободним активностима полазника итд. У раду се могу пронаћи занимљиви подаци из којих се види да је организација дома у великој мери одговарала војном уређењу, да је дисциплина била на високом нивоу, да је дом добијао помоћ фонда јапанске царице Шокен, итд. Малу критику упућујемо поводом начина коришћена извора. Наиме, разговор са Душаном Крчевинцем, некадашњим полазником дома, дат је и у самом тексту, па се стиче утисак понављања самог интервјуа.

У раду "Marienbund и Christusjungend у Апатину од 1935. до 1944. године", Сандра Недимовић пише о оснивању немачких католичких црквених удружења, као виду отпора погубном утицају национал-социјализма у Апатину. У раду је, поред описа оснивања католичких организација *Marienbund* и *Christusjungend* и њиховог унутрашњег уређења, приказан и сукоб са *Kulturbund*-ом, паралелним удружењем које је своје присталице проналазило у редовима нациста. Удружење је издавало лист *Jugendruf* у којем су чланови могли износити сопствене ставове и идеје. Истраживања су показала да

saliery78@yahoo.com

* Горан Милорадовић (ред.), *Усмена прошлост – истраживања друштвене историје* (зборник радова полазника програма историје Истраживачке станице *Петница*), Петничке свеске 55, Истраживачка станица *Петница* Ваљево, 2004, 1-171.

су главни мотиви оснивања овог удружења били садржани у одвраћању немачке омладине од Хитлерове идеологије. Удружење је постојало свега девет година, због чега није успело да трајније оствари постављене циљеве. Рад садржи неколицину самосталних превода аутора, као и неколико интервјуа, обављених са савременицима тога доба.

Чланак "Кроз Титове логоре за имформбировце 1951-56. године" Марије Мојић доноси интервју са Душаном Дожићем, кога је 1951. године задесила несрећна голооточка судбина. Ова крајње потресна прича сведочи о страдањима и понижавању људи који су били на мети режима по окончању Другог светског рата. Читајући овај интервју човек се запита да ли је заиста могуће да су се овакве ствари дешавале у нашој релативно блиској прошлости и откуд толики степен људске мржње и зла. Отуда ова сторија треба да послужи генерацијама које долазе као историјско подсећање на време које не би смело да се понови. На крају рада, у виду факсимила оригиналног документа, дата је и пресуда са образложењем казне Душану Дожићу.

Поглавље "Забава и слободно време" садржи такође три рада, махом посвећених дешавањима из света културе у српским градовима у другој половини двадесетог века. Маша Павловић, у раду "Забава београдске омладине пред Други светски рат", описује живот младих у периоду 1935-41. у Београду. Интервју са Олгом Московљевић – угледном Београђанком, чији је деда Сима Тројановић основао Етнографски музеј – сведочи како су млади људи проводили слободно време, које су активности упражњавали, спортове којима су се бавили и слично. Главну забаву представљале су игранке, затим биоскопи и шетње корзоом у предвечерњим сатима, док се лети махом одлазило на купалишта, на којима су се пливачима придруживали својим тренинзима ватерполисти, кајакаши и веслачи. Сагласни смо са закључком ауторке да су "моралне вредности младих генерација данас другачије", те да се данашња омладинска интересовања у много чему разликују од негдашњих времена.

Радам "Забавни и културни живот Крушевца педесетих година XX века", Јована Павловић упознаје нас са најпопуларнијим местима културних дешавања у послератном Крушевцу. Сазнајемо да је културни живот био веома разноврстан, да су се често одржавале игранке, да су позоришне представе, а нарочито биоскопи, били изузетно посећивани. Наводи се и податак да је у 1954. години сваки Крушевљанин посећивао у просеку 20 филмских представа. Сваком дешавању у граду придавана је велика важност, а подржаване су спонтане организације разних приредби и манифестација. Ауторка описује и рад великог броја културно-уметничких друштава, која су једнако имала запажену улогу у културном и забавном животу града. Као и у предходном раду намеће се закључак да су се схватања младих данас у много чему променила од тог времена.

Чланак "Забава младих и информисање у Крушевцу шездесетих година XX века" Стефана Деспотовића упознаје нас са биоскопском понудом града Крушевца из седме деценије минулог века. Аутор нас је исцрпно известио о готово свим битнијим филмовима који су се нашли на биоскопском репертоару. У другом делу рада осврт је направљен и на опште информисање Крушевљана тога доба, тачније, приказ тадашњих важнијих гласника и листова. Уз похвале за исцрпност података, малу замерку упућујемо на

наслов текста, с обзиром да се највећи део прикупљеног материјала односи на презентацију тадашњег биоскопског садржаја.

Последње поглавље зборника радова, насловљено као "Породична историја", обухвата два прилога. Први, "Од *Poletti* до Полети (историја породице)", аутора Дуње Полети, рекапитулира историјат италијанске породице *Poletti*, и њено досељавање у Србију крајем XIX века. Представљена је генеалогичка пет генерација ове угледне италијанске породице од родоначелника *Pietra Polettia* до последњих потомака из данашњице. Иако чланом породичног круга, ауторкин рад одликује објективност и непристрасне оцене и закључци. У тексту је, кроз кратке биографске податке њених чланова, описано и само прилагођавање породице новој средини, језику, начину живота и православној вери.

Други прилог, "Породица Божанић у Сарајеву, почетком рата 1992. године" Невене Перовић, из далеке прошлости вратио нас је суморним сликама блиске прошлости, односно судбини породице пуковника Југословенске народне армије Радосава Божанића, његове супруге Драгане и ћерке Љиљане, на почетку рата у Босни. Живи разговор са непосредним актерима тадашњих немирних времена евоцира сву неизвесност, тешкоће и проблеме са којима су се људи свакодневно суочавали у Сарајеву почетком 1990. године. Немили раскиди вишедеценијских пријатељстава, међунационална нетрпељивост и неповерење, али и примери личне храбрости, без обзира на националне и верске поделе, доминирају у изворним сведочењима и подсећају нас на несрећна времена распада некадашње заједничке државе.

Незахвална је једнострана критика младих људи који су се опробали у мучном послу писања, нарочито утолико што долази са стране тек нешто старијег колеге. Стога, пре свега, похвале за ревност и озбиљан наступ на научној сцени. А замерке ће сигурно бити кориговане колико у следећим текстовима, можда у неком од нових бројева "Петничких свески", које ће изнова пружити прилику младим људима жељним научне афирмације.